

מהר, טוט הדרש!

שבאו להגשים רעיונות אלה על אדמת המולדת — הקיבוץ, המושב, ההסתדרות, קופת-ההחולים ועוד ועוד. הכל בלי מדינה, תחת שילטון זר.

עד שהקימו היהודים את המדינה. ותוך 36 שנים קצרות התנדפו האידיאלים האלה כמו עשן ברוח. הם נרמסו כרגל גסה, בנעליים המסומרות של ישראל החדשה, הצבאית, הכובשת. מדינה יהודית? זוהי המדינה האנטי-יהודית בהא הידיעה!

אפשרות מפורצת

הסופרת יעל לוטן לימדה אותי השבוע מילה עברית שלא שמעתי קודם לכן: מפורץ'.

מפורץ' הוא שם-פעול עברי הגזור מן המושג האנגלי FAR-FETCHED. אי-אפשר לתרגם אותו, ועל כן היה קיים חלל בשפה העברית.

למשל: השערה שאין לה תימוכין, אם כי אינה נהכרח בלתי סבירה. או ניחוש, שסיכוייו להתממש רחוקים. בקיצור: השערה מפורצת, ניחוש מפורץ'.

לדבריה, המציא את המילה אביה, בנימין אליאב. הכרתי את האיש הזה כשעיל היתה עדיין ילדה קטנה (אני זוכר אותה במעומעם), וכאשר שמו היה לובוצקי. הוא היה רמות ידועה ביישוב.

בנימין לובוצקי היה מנהיג רוויזיוניסטי. עיתונאי מוכשר, ממקורביו של זאב ז'בוטינסקי בלאטווייה, שעלה ארצה בשנות ה-20. בשנות ה-40 הראשונות דגל בדריעה שעל הרוויזיוניסטים לשים קץ לניתוקם מארץ-ישראל העובדת. הוא הציע להם להיכנס להסתדרות הכללית, שנאות-נפשם, לאמץ לעצמם דיעות מתקרמות יותר, ואולי אף סוציאליסטיות. הברית בין ז'בוטינסקי ובין הימין הישירי — הפרסנים ובעלי-הבתים — נראתה בעיניו כמישגה, וכך גם שינאת ז'בוטינסקי להסתדרות (יא, כרעקו!). כאשר הרוויזיוניסטים סירבו לקבל את דעתו, ואף ראו בה כפירה בעיקר, פרש לובוצקי מתנועתם. ערב קום המדינה הקים מיפלגה חדשה, שנקראה "תנועת העם". מכיון שלובוצקי היה נואם מצויין, בעל מוח הגיוני וכושר-שיכנוע, עלה בידו במשך זמן-מה למשוך אליו אינטלקטואלים וצעירים. תנועתו היתה מעין שילוב של "ד"ש, ר"ץ ושינוי, במהדרה רצינית יותר. וכמו שקורה לתנועות מסוג זה, עלתה במהרה ונשכחה במהרה. הקהל האופנתי, הנוהר לתנועות כאלה, הוא הפכפך.

לובוצקי הסיק מכך מסקנות מרחיקות-לכת. הוא החליט "לפעול מנפנים", והצטרף למפא"י. איש מוכר כמוהו, שבא ממיפלגה ריבנה, יכול היה לעשות שם קאריירה. כך היה נדמה לו, והוא טעה. מיפלגה קיבלה אותו, אך הוא נשאר בה נטע זר, חשוד ומוזר. כישורו בוובו בתפקידים מישניים במישר-החוק ובכרשות-השידור, ושם נמק עז שנפטר.

בינתיים קיבלו סירייה-ז'בוטינסקי. בגילגולם החדש (תנועת החרות) את תורת האיש שהם בירו אותו. הם נכנסו להסתדרות הכללית, כבשו את הפרולטריון החדש ועקפו במידת-מה את מיפלגת-העבודה משאל, עליידי הפיכתם לתנועה פופוליסטית. כפי שרצה לובוצקי לפני 40 שנה. הוא הקדים את זמנו במיקצת. האם ייתכן כי בבחירות הקרובות בהסתדרות ישתלט עליה הליכוד? זה קצת מפורץ', אך לא בלתי-אפשרי.

לעשות גלים

יש לי בעיה לגבי גלי צה"ל.

עקרונית, אני נגד עצם קיומה של התחנה. בחברה דמוקרטית אין מקום לכליית-יקשות — מודפסים או משוררים — השייכים לכוחות המזוינים. אין להפקיר בידי גוף צבאי, שהוא שילטוני וסמכותי מטיבעו, כלי העלול לשמש לשיטת-מוח פוליטית. אין בארצות-הברית עיתון הדומה לכוכב האדום הסובייטי.

תחנות צבאיות אמריקאיות ובריטיות היו קיימות רק כאשר נשלחו חילות-משלוח גדולים אל מעבר לים, והיה צורך לספק שם שירותי-שידור בשפתם. כזו היתה התחנה הבריטית ששידרה במילחמת-העולם ביפו.

והי התאוריה. והנה הפראקטיקה:

תחנת גלי צה"ל תורמת משהו אמיתי ואתנטי להווי הישראלי. מאז פיקרו עליה יצחק ליבני, אין היא מכשר שילטוני. אני רואה את כתב-המיתר בצבא. ולא פעם יש להם מוטיבציה חזקה יותר, ודבקות רבה יותר במשימה, מאשר לעמיתיהם ברשות-השידור. ההתחרות בין התחנות היא, בלי ספק, תופעה בריאה ומועילה.

עכשיו בא הרמטכ"ל, משה לוי, ורוצה לבטל את יומני החירות, ואולי את כל התוכניות המטפלות בבעיות ציבוריות. ושוב: עקרונית הוא צורק בהחלט. מניין לי שלא יבוא כאחד הימים הרמטכ"לי מעין רפאל איתן מתוחכם יותר, שיחליט להשתמש במכשיר זה לצרכיו?

אך למעשה, במציאות הישראלית כפי שהיא, שיתוק התוכנית האלה יוסיף לאפרוריות חיינו. ייווצר מונופול בלעדי של קול ישראל — ושום בר-דעת, גם בקול ישראל — אינו יכול להיות מעוניין בכך. ושיא הפאראדוקס: הרמטכ"ל משתמש בסמכותו כדי לפסול תוכניות שבהן עלולה להופיע מילה שתעורר סערה ציבורית כלשהי. הוא פוחד לעשות גלים.

ובכל זאת — פעורה תהום בין היחס לשיעים והיחס לפלסטינים. אל השיעים אנחנו מתייחסים באופן רציונלי. אל הפלסטינים אנחנו מתייחסים כצורה בלתי-רציונלית לגמרי. השיעים נראים כבני-אדם, המגיבים בצורה טבעית על מצבים נתונים. הפלסטינים נראים לנו כשרים. כבני-שטן, שמחשבותיהם זרות ומעשיהם תועבה.

והי שאלה לפסיכולוגים. מה מקור ההבדל בגישה שלנו? ההבדל נעוץ בטיב המילחמות. המילחמה בשיעים נראית לנו, לפי שעה, כמילחמת-חוק. אין היא מעוררת בעיות ריגשיות עמוקות, הנוגעות למעשינו במאה השנים האחרונות. אפשר להילחם בשיעים, ואפשר לכרות עימם שלום, מבלי שהדברים יעוררו בליבנו שאלות עמוקות לגבי עצם הרכה של התנועה הצינית.

הסיכסוך שלנו עם הפלסטינים עמוק יותר, מורכב יותר. הוא

מעורר בעיות מוסריות ומצפוניות, לא פחות מאשר בעיות מדיניות וביטחוניות. הוא ותיק יותר. הוא מטביע את חותמו עלינו מזה שלושה דורות ויותר. משום כך כרוכים בו רגשות עמוקים. כל זה נכון, וכל זה טבעי. אך מטוב שנבי את עצמנו ואת ריגשותינו. הרוגמה השיעית עוררת לנו להבין כי השינאה לפלסטינים ולאש"ף אינה נובעת, בעצם, ממעשיהם, אלא ממהות הסיכסוך.

אם נתגבר על עצמנו ונצליח להתייחס אל הפלסטינים באותה צורה רציונלית שבה אנחנו מתייחסים לשיעים בדרום-לבנון, יהיה לנו הרבה יותר קל למצוא פיתרון לבעיה. יש להניח שהוא יהיה די רומה לפיתרון שנמצא בצורה השיעית בלבנון.

המדינה האנטי-יהודית

ראיתי בטלוויזיה כתבה נוגעת-ללב על מיפעל המשקם. מיפעל המשקם לוקנים ולקונת תוכן בחייהם, עיסוק פרנסה. סגירת המיפעל עלו תחסוק לממשלה כמה גרושים — לא הרבה — והיא תגזור על הזקנים האלה כערוב ימיהם ניוון, יאוש והרפת-דעב.

כל זה בזמן שהממשלה המיסכנה והעניה, על 25 שריה ומאה סגני-שריה וראשי-לשכותיה ומנכ"ליה וסמנכ"ליה, מקצצת בקיצנות הזקנים ושוללת מהם חימום בחורף ומוזון וטיפול רפואי. ככה זה. אנחנו מדינה עניה. צריכים לחסוך. והזקנים חשוכים לחברה הישראלית פחות מאשר כיבוש ג'בל-ברוך, פרוייקט הלבני והקמת ישיבת-ההסדר על-שם רחב הזונה ביריחו-רעילית. חברות הומאניות יותר פותרות את הבעיה בצורה אחרת. האסקימואים נוטשים את זקניהם בלב מירב-השלג, כדי שהרובים יבואו ויהרגו אותם. היפאנים מניחים להם לקפוא בשלגים. אנחנו גוזרים עליהם מוות איטי יותר, משפיל יותר, בייסורים חמורים יותר.

אך מדוע נייחד את הדברים לזקנים? זה נכון לגבי כל החלשים בחברה הישראלית. האסירים והנכים, הילדים המפגרים והחולים הכרוניים. כל מי שזקוק ליד עזרת, לסעד, מקצצים להם. מקצצים אותם. וזרקים אותם לפחית-האשפה של החברה. אין כסף, הכסף דרוש כדי לסלול כבישים בלבנון, לייסד התנחלות ליד חיבת-מושב-ערף, להקים עוד אוגדה של טנקים. בסדר. זהו רצון החברה הישראלית, כפי שהוא מתבטא בבחירות. או די כסף לחמאה ולתותמים. או צריכים להוריד את המרגרינה מפת-לחמם של זקנים.

יש לי רק שאלה אחת: מדוע מתעקשים לקרוא לזה "מדינה יהודית"? אם יש דבר אחד, שציין יותר מכל דבר אחר את הרוח היהודית, הרי היה זה רעיון העזרה ההדדית, ההגנה על החלשים. ישראל ערכים זה לזה. כל ישראל חברים. היהודים רחמנים בני רחמנים. איש לא מת ברעב בקהילה יהודית. יהודי יורק שבכריטניה גייס במירב-היבנים את הכסף כדי לפדות יהודי עצור בווינה. יהודי בבריסו מפינסק לניירויק מצא מחסה ומוזון בכל קהילה יהודית בגרמניה. בתי-החולים היהודיים שימשו דוגמה לעולם כולו. מתנבסתר הוא מושג יהודי. שנאמר: "ואלמנה ויתום, גר ועני אל תעשוקו"; וגם: "אבי יתומים ודיין אלמנות!" הישוב היהודי החדש בארץ הקים מערכת מפוראת של מוסדות,

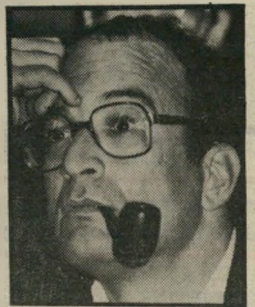
רוצים בערוץ שני. וזה מזכיר את הכריזה היהודית העתיקה. יהודי מגאליציה גויים לצבא האוסטרי-הונגרי. שלחו אותו לחיל-הפרשים. הושיבו אותו על סוס, ויצאו לדרך בדהרה. הסוסים שעטו, ובכל קפיצה זו החייל היהודי קדימה על גב הסוס. כשהגיע אל ראשו של הסוס, וכבר ישב בין אוזניו, קרא בייאוש: "המפקד! המפקד! תביא לי מהר סוס חדש! הסוס הזה נגמר!" להקים ערוץ שני? האם לא כדאי להקים תחילה ערוץ ראשון?

הגורו חי וגר בטלוויזיה

בתום מהדרות מבט בטלוויזיה חשתי באי-נוחות מוזרה. החוש שלי אמר לי שמהו אינו כשורה. משהו היה חסר מאוד. משהו —

ואו ידעתי. במשך כל המהדרה לא הופיעה על המירקע תמונתו של יוסי שריד.

לא ראו אותו יושב במושב במליאת-הכנסת, שקוע בהירורים עמוקים על גורל האומה. לא ראו אותו גוחן על השולחן בחדר-הוועדה, כשהוא רושם באופן קדחתני. הוא לא עמד מול המצלמה כדי להכריז, להצהיר, למחות ולגנות. לא הובאה אף הודעה בשמו. האם קרה אסון? האם השיב הגורו של הטלוויזיה את נישמתו לבוודאה? האם אחזה מחלה מיסתורית ככל עשרות אנשי-הטלוויזיה השוחרים מדי יום לפיתחו, כדי לקבל מפיו את הבהרה? הרי לא יתכן שאנשי הטלוויזיה אינם מעוניינים לר-עת מה יש ליוסי שריד להגיד במשך יום שלם — אף לא על מוגיה-אוויר ולא על מצב הביוב בשיכון למר?

שריד

ישבתי תוהו, מחשבות קור-רות עברו במוחי. מה קרה? האם הגשים מאיר כהנא את איומיו המחרידים "לטפל" בו? האם חזר יוסי שריד בתשובה? או שמא הצטרף למינור הטראפיסטים בלטרון?

כך עברו השעות. לא ראיתי מה מתרחש על המירקע. הסתיים מישחקי-הכדורסל. אחרי תשרי-השירות היומי של גושי-אמונים הגיע זמן החדשות של חצות, ואז — ואז אורו פניי. על המירקע הופיע יוסי שריד, מכריז וזוהר, כמו חדר. הוא הכריז, הצהיר, מחה וגינה, כרוך השם, הכל בסדר.

מי שונא את השיעים?

מי שונא את השיעים בדרום-לבנון?

אף אחד לא. וזה די מוזר.

השיעים מנהלים נגדנו מילחמת-טרור. הם מנסים מדי יום לפגוע בחיילי-צה"ל, פוצעים והורגים. מבחינת ריבוי הפיגועים ויעילותם הם עולים בהרבה על כל האירגונים הפלסטיניים. אומנם, אין הם הורגים נשים וילדים שלנו — אבל זה רק בגלל חוסר-הדמננות. פשוט אין נשים וילדים ישראלים בדרום-לבנון. אחרת היו בוודאי מטפלים בהם כפי שמטפלים לוחמי כל העדות בלבנון בנשים ובילדים של יריביהם.

יתר על כן, אין השיעים אומרים שהם יפגעו בנו רק כל עוד אנחנו נמצאים בלבנון. כאשר נשאלו על כך בפירוש, סירבו להשיב. יכול להיות שיתפסקו בכך, ויכול להיות שישמייכו בסרור גם אחרי שצה"ל יפנה את כל הדרום-לבנון. הפיגועים שלהם עלולים לגלוש אל תוך יריביהם.

אפשר היה לצפות לכך שמעשים כאלה יעוררו שינאה לוחטת בישראל. שמאיר כהנא-יריבו ידרוש לרשט את ביטנם של השיעים ולנקר את עיניהם. שגאולה כהן תרוש להפעיל נגדם את עונשי-המוות. שגושי-אמונים ידרוש להפקיע את ארמותיהם ולהקים עליהן התנחלויות. שמאיר כהנא יבטיח לבקר בנכטיה, כדי להסכיך לתושבים שעליהם להגר לאיראן.

הנה — אין קול ואין קשב. יוק.

איש אינו מגנה את השיעים. איש אינו שונא אותם.

להיפך, הכל מסכימים שהשיעים צורקים, בעצם, וכי מה אפשר לדרוש מהם. אחרי שפלטנו לארצם ומקיימם בה מיטטר של כיבוש? נכון, זה לא נעים, וצריכים להתגונן מפני הפיגועים, אך אפשר בהחלט להבין את מניעיהם. אף שאיש אינו אומר זאת בפה מלא, יש בארץ הרבה כבוד ללוחמים השיעים. הם נראים בחורים כארזים, שצריכים לכבדם גם בשלוחמים בהם.

יש קולות רבים — גם בתנועת הצמרת המדינית והצבאית — האומרים שבכלל היתה זאת טעות שהתעלמו מן השיעים. היינו צריכים להכיר בהם מלכתחילה, להסתרר איתם. לכרות עימם ברית. שהרי השיעים יחיו גם מאר ומחמתיים ליר גבולנו, ומוטב לפייסם ולהפכם לידידים ולשכנים טובים. ומנהיגם, נביה ברי, נראה כאיש סביר שאפשר לדבר איתו, כדי לשים קץ לפיגועים.

הנה מוזן לחמשה:

הרי אותם הדברים בדיוק אפשר היה להגיד גם על הפלסטינים. המניעים שלהם אינם שונים ממניעי השיעים בלבנון, שהרי אנחנו מקיימם מיטטר של כיבוש על אדמתם. הפיגועים שלהם אינם שונים מפיגועי השיעים (פרט למיגבלה השוחרת, שאינה פרי הרצון אלא פרי הנסיבות). בקרבות עין-חילוה, ראשידה, צידון וכיירות עמדו כוחות אש"ף ככבוד, וקצינים קרביים בצה"ל ריכרו עליהם בכבוד. יש דמיון רב בין אש"ף ובין אירגון אלי-אמל, הן מבחינת המיננה, הן מבחינת השיטות והמטרות.